

Píše Michal Topor

(E*forum, 24. 06. 2015)

Monografií **Karel Horký - rytíř ulice** (Praha, Academia 2015, Edice Paměť, sv. 79, 958 s.) prokázal **Štěpán Filípek** své figuře i žánru biografie dobrou službu. Základním stavivem chronologicky vedeného výkladu mu byly Horkého dopisy rozptýlené dnes v řadě pozůstalostních fondů. Úryvky z nich autor bohatě dokládá a ilustruje peripetie Horkého života, vydatně cituje z jeho časopiseckých a novinových textů a také z textů vzpomínkových (některé z nich dosud nebyly publikovány: tiskový obsah neuskutečněného vydání vzpomínkového svazku Dýmka míru z roku 1948 a strojopis Zápisky věčného žáka jsou uloženy v LA PNP). Horkého perspektiva, již Filípek nejednou kriticky koriguje, relativizuje, poměřuje jinými, třebas i alternativními náhledy a jejíž podstatnou součástí Antonín Hajn v roce 1921 vyhroceně vyměřil slovy o „maniakálním vsouvání sebe do dějinného obrazu“ (s. 389), logicky výslednému výkladu dominuje.

Zaměření k jedné postavě zde nicméně nebrání šířeji důsažnému záběru, naopak – díky takto orientované pozornosti jsou postupně ozřejmovány i důležité souvislosti kulturního a zejména politického dění, v jejichž dosahu se Horký ocital a jež ostatně nejednou i spoluutvářel. Líčení Horkého literátských a novinářských začátků, politických preferencí a předválečných vydavatelských podniků (počínaje působením v rokycanském týdeníku Žďár od r. 1901 přes Horkého časopisy Kramerius, Horkého týdeník a Stopa) krom jiného přispívá k poznání podmínek, v nichž tehdy redakce hospodařily. Kapitola věnovaná letům první světové války ve španělském a poté americkém exilu pozoruhodně osvětluje mnohé příčiny napětí mezi protagonisty sítě exilových a krajanských zahraničně-odbojových iniciativ: Horkého komplikované a načas úspěšné vyjednávání spolupráce s vedením a redakcí švýcarského listu Československá samostatnost (vedl jej Lev Sychrava, za dohledu Edvarda Beneše) bylo utato po vydání pamfletu Dürichův národ a Benešovo obecenstvo (New York, 1917), v němž Horký spojil obranu svého tchána Josefa Düricha, někdejšího poslance vídeňské říšské rady, spojence a později odstaveného konkurenta Masarykových a Benešových zahraničně-politických plánů, s razantní kritikou Benešovy osobnosti, budování moci. V květnu 1918 se Horký setkal v Chicagu s Masarykem, rozhovor jej od Masaryka definitivně odvrátil – v předmluvě ke knize Vlast (1921) vzpomínal na tu chvíli: „z Masaryka zbýval již jenom ten širák, v němž později jako dobrý znalec davů navrátil se do Čech“ (s. 346).

Právě knize Vlast (hlavně však její předmluvě, v níž Horký polemicky interpretoval základy nastupujícího státního režimu, včetně role jednotlivých složek odboje a legendizujícího dějepisectví) a její recepci se Filípek věnuje velmi podrobně, sleduje

dále měsíce a roky, v nichž se vervní neloajalita k představitelům nového mocenského aparátu zdála ustupovat pragmatičtějšími rozhodnutím, vedoucím k několikeru angažmá v podnicích nakladatele Františka Topiče, mj. (po boku Ignáta Herrmanna) v redakci obnoveného satirického časopisu Švanda dudák. Popis momentu, v němž Horký znovu stanul ve vehementní opozici vůči kruhům, jimž vládla Masarykova a Benešova vůle, Filípek podkládá – nutně – obšírným rozbořem vnitropolitické konstelace v r. 1926, zejména pak vykreslením kampaní proti Radolu Gajdovi, ve prospěch Masarykovy prezidentské kandidatury a podílu Karla Čapka v druhé z nich. Brožurou Masaryk redivivus? (1926) Horký poukázal na provázanost držav moci a spřízněné žurnalistiky. Tak jako před válkou našel poté ideální platformu v časopise, který sám řídil: v první polovině r. 1927 založil týdeník Fronta. Jeho profil Filípek staví z drobných portrétů hlavních přispěvatelů, krom jiných i Lva Borského a Viktora Dyka, a za pomoci dobových, často odmítavých komentářů naznačuje spektrum sil, jež se v něm sešly, pokouší se také představit jej vedle jiných tehdejších periodik podobného formátu – v první řadě vedle a proti Peroutkově Přítomnosti. V dalších odstavcích rekonstruuje názorové dominanty listu a další jeho roli v politických kampaních – v těchto pasážích je Horký upozaděn a Filípek je dějepisem dobové politické scény, s jejíž pravicově orientovanou částí byla Fronta svázána. Jejího redaktora, fejetonistu a od dubna 1929 vydavatele (jenž přitom ještě na počátku dvacátých let sympatizoval s bolševickou proměnou Ruska) jako hlavní postavu nechává nicméně brzy znovu vystoupit (také jako spolupracovníka deníku Polední/Nedělní list, financovaného Jiřím Strábrným), přibližuje prostřednictvím série konkrétních kauz jeho další veřejné spory. Podobným zvlněním (s figurou Horkého střídavě v pozadí a v popředí) se vyznačuje výklad i v dalších kapitolách – lze upozornit například na pasáže týkající se rozpadu spolupráce s Viktorem Dykem (počátkem třicátých let) či invektiv vůči uměleckému a ovšem i politickému působení F. X. Šaldy, bratří Čapků, E. F. Buriana či J. Voskovce a J. Wericha.

Takto odvíjené podání pozdržuje autor otázkou, která se nabízí: byl-li Karel Horký „fašistou“. Sleduje styčná místa jeho názorů s deklarovaně fašistickou ideologií domácí i zahraniční provenience (včetně – ještě r. 1935 – sympatie k Hitlerovu zjevu), zároveň připomíná Horkého soustavné odmítání rasově založeného antisemitismu. To ostatně dokládá i posléze, v rámci rekonstrukce proměny v postavení Horkého a týdeníku Fronta v politicko-žurnalistické rozpravě druhé poloviny třicátých let a měsících tzv. druhé republiky. Podobně vyvažuje Horkého projevy, konvenující druhorepublikové ostrakizaci avantgardního umění, evokací nečekaného gesta, jímž se Horký na podzim 1938 zastal K. Čapka proti útoku agrárního deníku Večer, či záštity, již Horký poskytl divadlu E. F. Buriana. Nezapomíná zaznamenat hlasy zpětně oceňující Horkého postoje v letech protektorátu. V souladu s vytrvale a snad i právem raženým obrazem Horkého jako toho, kdo stojí jaksí z principu v protivě nebo přinejmenším komplikované pozici vůči hlavnímu proudu, poté Filípek završuje důkladný, velkoryse pojatý biografický výkon nástinem poválečných politických a publikačních podmínek a přiblížením způsobů, jimiž se v nich Horký orientoval a pohyboval.

